

Regeringskansliet
Socialdepartementet

Per email till:

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.hc@regeringskansliet.se

Stockholm 2025-08-25

Ange dnr S2025/00922

Remissvar SOU 2025:48 Stärkt pandemiberedskap

Transportföretagen är en bransch- och arbetsgivarorganisation som samlar sju förbund inom transportnäringen: Biltrafikens Arbetsgivareförbund, Sveriges Bussföretag, Svenska Flygbranschen, Motorbranschens Arbetsgivareförbund, Sjöfartens Arbetsgivareförbund, Sveriges Hamnar och Transportindustriförbundet. Våra cirka 9 100 medlemsföretag har tillsammans över 204 000 anställda.

Transportnäringen utgör en samhällsbärande infrastruktur – i vardag, kris och krig. En starkt pandemiberedskap måste därför ta höjd för transportsektorns särskilda ansvar och förutsättningar.

I. Generella synpunkter

Transportföretagen välkomnar utredningens syfte att förstärka Sveriges förmåga att förebygga, hantera och återhämta sig från framtida pandemier. Erfarenheterna från covid-19 visar tydligt att ett fungerande transportsystem är helt avgörande för att samhället ska kunna upprätthålla livsnödvändiga funktioner i kris.

Samtidigt visar erfarenheterna från pandemin att hela transportsektorn måste ingå som en integrerad del i pandemiberedskapen – både i planering, beslutsfattande och operativ samverkan.

Transportföretagen vill därför särskilt framhålla följande generella synpunkter:

- **Smittskyddsåtgärder måste föregås av dialog med branschen.** Transporter har komplexa beroenden och stark påverkan på samhällsflöden. Felriktade eller otydliga restriktioner riskerar stora följdkonsekvenser.
- **Konsekvensutredningar måste kunna säkerställas även i kris.** Förslaget att delegera beslut till myndighetsföreskrifter utan krav på föregående analys skapar rättsosäkerhet och undergräver förutsägbarheten för näringslivet.
- **Ersättningsfrågan bör regleras parallellt med nya befogenheter.** Om staten och dess myndigheter ges möjlighet att kraftigt inskränka verksamheter, eller utfärda icke-bindande rekommendationer som i praktiken resulterar i sådana inskränkningar, måste det också finnas en förutsägbar och snabb ordning för ekonomisk kompensation för drabbade företag.
- **Sektorsspecifika förutsättningar måste beaktas.** Pandemier slår olika mot olika trafikslag – men alla har samhällsviktiga roller som måste beaktas. Flyget är ett tydligt exempel, men detta gäller även exempelvis kollektivtrafik och hamnar.
- **Gränsöverskridande transporter kräver särskild hänsyn.** Många viktiga transportkedjor är gränsöverskridande och även personal behöver röra sig över nationsgränser för att transportsystemet ska fungera även i kris. Därför måste smittskyddsåtgärder harmoniseras internationellt i så stor utsträckning som möjligt.

Efter dessa generella synpunkter vill Transportföretagen lyfta fram flygbranschens perspektiv. Flyget är ett av de trafikslag som drabbades allra hårdast under pandemin, men också ett av de mest samhällsbärande – för evakueringar, medicinsk transport, skyddsutrustning och varuförsörjning.

Många av flygets behov och synpunkter som tas upp i det följande är i hög grad relevanta även för andra delar av transportsektorn. Det gäller till exempel samrådsformer, ersättningsfrågorna, smittskyddslättnader för nyckelpersonal och behovet av långsiktig beredskap i fråga om infrastruktur.

II. Synpunkter relaterade till flygsektorn

Flyget är en samhällsviktig infrastruktur i alla samhällstillstånd – fred, kris och ofred – och därmed en central del i Sveriges pandemiberedskap.

Pandemin 2020–2022 visade på ett dramatiskt sätt både flygets sårbarhet och dess betydelse. Samtidigt som passagerartrafiken minskade med över 90 procent under perioder och stora delar av branschen riskerade kollaps, spelade flyget en nyckelroll för att samhället skulle fungera: ambulansflyg, fraktflyg med mediciner och skyddsutrustning samt evakuering av svenska medborgare kunde genomföras tack vare att flyginfrastrukturen och dess personal hölls operativ.

Mot denna bakgrund är särskilt viktigt att regeringen beaktar flygets specifika förutsättningar, reglering och behov av ekonomisk uthållighet i krissituationer i den fortsatta behandlingen av lagstiftningsärendet.

➤ **Smittskyddsåtgärder – samordning och branschspecifik tillämpning**

Vi stödjer principen om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder, men betonar att:

- Beslut om åtgärder för flyget måste föregås av samråd med branschen och i så stor utsträckning som möjligt harmonisera med andra länder.
- Åtgärder som munskyddskrav, maxantal passagerare, testning, friskhetsintyg m.m. måste harmoniseras med EU- och internationella regelverk för att undvika juridiska och operativa problem.

➤ **Flygfraktens betydelse för beredskap**

Under pandemin visade flygfrakten sin systemkritiska roll. Mediciner, vaccin, skyddsutrustning och annan krismateriel kunde snabbt nå Sverige tack vare fortsatt fraktkapacitet i luften. Även nationellt kunde brådskande leveranser till regioner, sjukhus och laboratorier genomföras. Denna funktion måste lyftas och säkras i framtida beredskapsstrategier.

Vi föreslår att regeringen:

- Definierar flygfrakt som samhällsviktig funktion.
- Säkerställer särskilda ruttor och dispensmöjligheter för fraktflyg i kris.
- Utvecklar scenarier där flygfrakt prioriteras i försörjningsstrategin.

➤ **Nationell samverkan och reglering**

Flyget verkar under internationell reglering (EASA, ICAO, IATA), vilket kräver samordning av åtgärder. Vi ser ett tydligt behov av att:

- Samråd etableras inför nationella beslut om restriktioner som påverkar luftfarten.
- Ett nationellt flygberedskapsråd skapas med representanter från bransch, Swedavia, LFV, Transportstyrelsen och MSB.
- Undantagsregler tas fram för att möjliggöra fortsatt drift under kris – t.ex. för certifikat, arbetstider, tillträdesbegränsningar.
- Ekonomisk hållbarhet måste säkerställas när trafik begränsas av smittskyddsskäl.
- Transportstyrelsens roll i undantagshantering och beredskap behöver tydliggöras.

➤ **Personalens roll och rörlighet**

Flygets personal – särskilt inom samhällsviktiga uppdrag – måste kunna undantas från vissa restriktioner för att säkra operativ funktion. Detta gäller exempelvis ambulansflyg, brandflyg, flygtrafikledning och underhåll. Särskilt viktigt är att ta hänsyn till att flygpersonal rör sig över gränserna för att utföra sina uppdrag.

Vi föreslår även att flygpersonal med nyckelroller prioriteras vid framtida vaccinationer eller andra insatser.

➤ **Karantänsflygplatser – behov av förtydligande**

Utredningen nämner karantänsflygplatser, men anger inte:

- Vilka flygplatser som avses.
- Vilka kriterier som ska styra urvalet.
- Hur kostnader, skyddsutrustning och personalansvar hanteras.

Vi efterlyser klargöranden och tidig involvering av berörda aktörer i kommande beslut.

➤ **Ekonomiska konsekvenser och stöd**

Utredningen saknar förslag om kompensation till företag som drabbas av restriktioner. För flyget kan även milda inskränkningar innebära ett **de facto näringsförbud**. Under pandemin föll flera verksamheter mellan stolarna i existerande stödordningar.

Vi föreslår att regeringen:

- Utreder särskilda stödformer för kritisk infrastruktur vid trafikbortfall.
- Säkerställer ersättning för ökade kostnader i samband med beredskapsåtgärder.
- Klargör hur EU-regler om passagerarrättigheter ska tillämpas i krissituationer.

➤ **Passagerarrättigheter i krisläge**

Regeringen bör adressera hur EU:s regler om passagerares rättigheter ska tillämpas vid omfattande restriktioner. Flygbolag kan annars drabbas av orimliga kostnader för beslut de inte råder över.

➤ **Kompetens, återstart och arbetsmarknad**

Flyget är beroende av högt kvalificerad personal med certifikat. Uppsägningar och förlorade behörigheter tar lång tid att återställa.

Vi föreslår att:

- Beredskapen inkluderar åtgärder för att säkra kritisk kompetens.
- Flygpersonal i samhällsviktiga funktioner prioriteras i vaccinationsstrategier.

➤ **Flygets roll i hanteringen av pandemier**

Flyget är inte endast en potentiell smittväg utan ett verktyg för samhällets förmåga att hantera pandemier. Därför är följande viktigt att notera för det fortsatta arbetet med denna remiss:

- Fraktflyg och ambulansflyg måste kunna prioriteras.
- Flygplatser är viktiga logistiknav för sjukvård, evakuering och materiel.

- Pandemiplaner måste inkludera flygets operativa funktion i kris.

➤ Förslag till kompletterande åtgärder

1. Förbered för inrättandet av ett nationellt beredskapsråd med representanter från myndighet och bransch/företag. Rådet ska snabbt kunna aktiveras av regeringen vid behov.
2. Säkerställ kompetens och behörighetåterställning efter pandemin.
3. Säkerställ samverkan med EU, EASA och ICAO samt internationella flygorganisationen IATA.

III. Sammanfattning

Flyget får i detta remissvar exemplifiera att transporterna inte bara är en sårbar sektor utan även en förutsättning för samhällsfunktioner och krishantering under en pandemi samt en grundförutsättning för att starta upp samhället igen när pandemin klingar av. Utredningen är ett steg framåt, men förslagen behöver kompletteras för att transporterna ska kunna bidra fullt ut i en framtida pandemi och återhämtningen.

IV. Avslutning

Transportföretagen tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter och bidra till föreliggande förslag. Vi bistår gärna i det fortsatta arbetet.

Tina Thorsell
Samhällspolitisk chef
Transportföretagen